

מקבוצת ד. לבקוביץ - א.ד.ל. יעוץ כלכלי בע"מ
רגולציה, תכנון ניהול ופיקוח מיזמים, הוצאה לאור, ייעוץ בטיחות ורישוי לאתרי רחצה
ביה"ס הארצי למקצועות המים, הים והבריכה

תיק: רע"פ 4270/03	תאריך פסק הדין: 01.12.2004
בית משפט: ביהמ"ש העליון	
הרכב שופטים: כב' השופטים מ' חשין, א' ריבלין ו-א' גרוניס	
<p>נושא: מהו עסק טעון רישוי (כולל בהתייחס לבריכות שחייה) בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית-המשפט המחוזי בתל-אביב - יפו-בע"פ 71540/02 שניתן ביום 31.3.03 על-ידי כב' השופטים ד' ברלינר, ז' המר ו- נ' אחיטוב</p>	
אזכורי חקיקה:	
<p>חוק רישוי עסקים, חוק רישוי עסקים 1(א), חוק רישוי עסקים 14, חוק רישוי עסקים 32, חוק רישוי עסקים 33, חוק רישוי עסקים 4, צו רישוי עסקים (עסקים טעוני רישוי), צו רישוי עסקים (עסקים טעוני רישוי) 6(ג), צו רישוי עסקים (עסקים טעוני רישוי) 8</p>	
אזכורי פסיקה:	
<p>ע"פ 288/66, ע"פ 180/63, ע"פ 175/98, ע"פ 80027/99, ע"פ 704/99, ע"פ 304/55, ע"פ 202/5, ע"פ 147/58, ע"פ 394/65, ע"פ 70036/99, ע"פ 2871/02, ע"פ 333/96, ע"פ 224/85, עמ"ק 407/00, עפ"א 1001/00, עפ"א 80074/01, רע"פ 21/04, ת"פ 2248/98, ת"פ 1752/01, ת"פ 6212/01</p>	
תקציר פסק הדין	
<p>ערעור המדינה כנגד זיכוייה של חברת תנובה בע"מ (להלן: "החברה"). החברה מנהלת עסק להפצת מוצריה באמצעות משאיות ברישיון. במסגרתו של אותו עסק מפעילה החברה מיתקן לשיטפת מכוניות המשמש את צורכי החברה בלבד לשיטפת משאיות אלו. החברה אינה גובה תשלום כלשהו בגין שטיפה זו. מתקן כאמור, לו היה מופעל על ידי מאן דהו, היה נזקק לרישיון עסק בהתאם לפריט 8.6 ג' לצו. והשאלה: האם הפעלתו של המתקן בתוככי המפעל, בשילוב עם פעילותו של המפעל וכחלק אינטגרלי מפעילותו, מחייבת אף-היא רישוי המיתקן בנפרד מרישיון של המפעל. בערכאה הראשונה, בפני בימ"ש לעניינים מקומיים בפ"ת, זוכתה החברה. בימ"ש קבע שם זאת לאור העובדה כי הפעלת המתקן נעדרת כל צביון מסחרי וכי אין הוא אלא חלק טפל של העסק העיקרי, ומכאן שאינו "עסק" הנצרך לרישיון עסק לעצמו. בערעור המדינה לבימ"ש המחחי נחלקו דעות השופטים. הרוב קבעו, בניגוד להכרעתו של בימ"ש השלום, כי עסק של שטיפת מכוניות עסק טעון רישיון הוא, ואולם, פעילות שטיפת כלי-רכב בנסיבות העניין אינה אלא טפלה לעסק ההפצה, וככזאת אינה מצריכה רישיון עסק נפרד. עוד קבעו כי ניתן להוסיף תנאים ברישיון העסק הקיים על מנת להבטיח פיקוח על פעילות מתקן זה. מנגד, שופט המיעוט קבע כי יש לראות את מתקן השטיפה כבעל צביון מסחרי ומכאן שנדרש הוא לרישיון עסק.</p> <p align="right">עסק מהו ?</p> <p>האם מתקן השטיפה מהווה "עסק"? בחוק אין הגדרה למונח זה. בפי הבריות "עסק" נועד לתאר פעילות בעלת אופי מסחרי המיועדת, ככלל, לראות בה רווח, ואילו פעילות שלא נועדה לצורכי רווח, נתקשה</p>	

מקבוצת ד. לבקוביץ - א.ד.ל. יעוץ כלכלי בע"מ רגולציה, תכנון ניהול ופיקוח מיזמים, הוצאה לאור, ייעוץ בטיחות ורישוי לאתרי רחצה ביה"ס הארצי למקצועות המים, הים והבריכה

לקרוא לה "עסק". כך הוא בלשון היומיום, לא כן הוא בשוותנו נגד עינינו את תכלית החוק. תכלית זו נקבעה בסעיף 1 לחוק, ומטרתו לשמור ולהגן על ערכים שונים הנתפשים בחברתנו כערכים חשובים, ולקיומם של ערכים אלה נכונים אנו לצמצם את חופש העיסוק על דרך הסלתן של הגבלות להפעלתו של "עסק". אלו הן תכליותיו המוצהרות, הברורות והחד-משמעיות של החוק: פיקוח על "עסקים" ועל בתי-עסק להגנה על מטרות חברה וסביבה אלו ואחרות. עצם קיומו והפעלתו של עסק עלול לסכן ולפגוע בעניינים החשובים לכלל, ובאמצעות החוק מבקשים אנו לוודא כי כל "עסק" ו"עסק" ינהג דרכו כך שאותם ערכים לא ייפגעו ולא יינזקו.

בבוחנו את התכליות בחוק וקיומן לא עולה כלל השאלה של רווחיות כתנאי להיות מקום מוגדר כ"עסק", ולעניין פירושו של מושג ה"עסק" בחוק רישוי עסקים, אין כל הצדק פרשני, חברתי או תכליתי לצמצם את ה"עסקים" אך לעסקים שנועדו לרווח.

ברוח זו אף נחקקה הוראת סעיף 32 לחוק. לאור דברים אלו קבע אף כב' השופט חשין כי ההלכה שנקבעה בעניין הגושרים ואסולין ראויה לעיון נוסף, שכן מנוגדת לאמור כאן.

עסק בתוך עסק

סעיף 33 לחוק נותן מענה לשאלה מה דינו של עסק בתוך עסק אחר, או עסק הפועל בתוך עסק שאינו מצריך רישיון עסק. סעיף זה קובע כי "עסק" אינו מאבד מצביונו ככזה רק מהסעם שהוא מהווה חלק מעסק עיקרי אחר או בשל העובדה שהוא נחוץ לשם סיוע בהשגת מטרה של עסק עיקרי אחר, ואין זה משנה אם העסק העיקרי טעון רישוי אם לאו.

כב' השופט חשין עמד על מבחני משנה לבחון באם מדובר ב"עסק" אם לאו, אלא שקבע מפורשות כי מבחנים אלו יהיו כלי עזר בלבד לבחינת מערכת עובדות נתונה, כאשר תמיד יעמוד לנגד עינינו הוראת החוק המפורשת בסעיף 33 וכל המבחנים יהיו תמיד כפופים כולם לתכלית החוק ולשכל הישר: מבחן "האינסטראליות הפנימית", מבחן "הרווח", מבחן "ההיקף והתדירות", ומבחן "תכליתו של חוק רישוי עסקים"

לאחר ניתוח מעמיק, פסק כב' השופט חשין, ויתר השופטים קיבלו את עמדתו, כי הוא מקבל את הערעור ומרשיע את חברת תנובה בניהול עסק ללא רישיון עסק. התיק הוחזר לבימ"ש לעניינים מקומיים שם נגזר עונשה של הנאשמת וניתן כנגדה צו סגירה דחוי.

השלכות פס"ד "תנובה" לגבי בריכות שחייה

המדובר בפס"ד הנותן מענה סופי לשאלות השנויות במחלוקת בדבר הצורך בהוצאת רישיונות מעסק בעסקים שונים. זהו פס"ד התואם את רוח התקופה, כאשר חברות גדולות (לרבות קיבוצים) כמעט בכל הערים בארץ מחילות תחת גג קורתם עסקי עזר וכן מתקנים שונים המהווים שיפור תנאים סוציאליים לעובדיהם. בין מתקנים אלו ניתן למנות: תחנות

מקבוצת ד. לבקוביץ - א.ד.ל. יעוץ כלכלי בע"מ
רגולציה, תכנון ניהול ופיקוח מיזמים, הוצאה לאור, ייעוץ בטיחות ורישוי לאתרי רחצה
ביה"ס הארצי למקצועות המים, הים והבריכה

תדלוק פנימיות, מתקני שטיפה, חדרי אוכל, חדרי כושר, מוסכים, התקנת אביזרי רכב, מחסנים שונים (כדוגמת מחסן צינורת המשמש את חברת מקורות), בריכות שחייה וכיו"ב. עד לפס"ד זה, בשל הקושי להגדיר את "הרווח" המופק ממתקנים אלו (למרות גם קודם ניתן היה לעשות כימות כספי להטבות האמורות), ולאחר שבתי המשפט השונים זיכו החברות באספקלריה זו שאין צורך ברישיון בשל עובדה זו, בחרו הרשויות המקומיות שלא לדרוש הוצאת רישיונות עסקים במקרים אלו. כיום, נראה, שבעקבות פס"ד זה יש לפעול להוצאת רישיונות על מנת לעמוד במטרות החוק ולמנוע פגיעה בציבור. כמובן, בהתאם לדברי כב' השופט חשין, יש לפעול במקרים אלו עפ"י ההיגיון והשכל הישר.

תקציר פסק הדין הוכן ע"י דוד לבקוביץ, יועץ מומחה לאתרי רחצה
חברי הפורום המקצועי באתר יוכלו לקבל את פסק הדין המלא